

دانشگاه علوم پزشکی تهران

دانشکده پرستاری و مامایی

رساله دکتری پرستاری

"تبیین نظری سالمندی موفق در زنان: ارائه مدل"

استاد راهنما:

دکتر ندا مهرداد

اساتید مشاور:

دکتر فرحناز محمدی

دکتر فاطمه جعفرآقایی

دانشجو: نازیلا جوادی پاشاکی

تیر / 1394

تبیین نظری سالمندی موفق در زنان: ارائه مدل

زمینه: امروزه به دلیل ارتقای امید به زندگی در سراسر دنیا، تمرکز از موضوع طول عمر و بقای فیزیکی، به سوی کیفیت و ماهیت بقا و چگونگی سالمندی موفق تغییر یافته است. سالمندی موفق، مفهومی چندبعدی، نسبی و فرآیندی وابسته به زمینه است که مسیرها و پیامدهای متفاوتی دارد. بنابراین، استفاده از نظریه‌ها و مدل‌های ساخته‌شده در یک جامعه، نمی‌تواند الگویی مناسب برای سالمندان در جوامع دیگر باشد. لذا، این مطالعه با هدف تبیین نظری سالمندی موفق در زنان و ارائه مدلی متناسب با کشور ایران انجام گردید.

روش پژوهش: مطالعه کیفی حاضر، با استفاده از رویکرد نظریه بسترزاد، طی سال‌های 1391 الی 1394 انجام شد. جمعیت اصلی در این پژوهش، سالمندان زن بالای 60 سال ساکن جامعه¹، با توانایی درک و صحبت به زبان فارسی، دارای سلامت شناختی با امتیاز بالای 7 ابزار AMT (Abbreviated Mental Test) بودند که تمایل به شرکت در مطالعه داشتند. نمونه‌گیری در این مطالعه، به شکل مبتنی بر هدف شروع و با نمونه‌گیری نظری خاتمه یافت. در فرآیند انتخاب مشارکت‌کنندگان، از نمونه‌گیری گلوله‌برفی نیز استفاده شد. به منظور تأیید و تکمیل اطلاعات و بر اساس نظریه در حال شکل‌گیری، زنان اعضای خانواده سالمند و زنان جوان و میانسال نیز در این مطالعه شرکت داده شدند. نمونه‌گیری تا رسیدن به اشباع نظری ادامه یافت. مصاحبه‌های عمیق و نیمه ساختارمند، روش اصلی جمع‌آوری داده‌ها بود. در مجموع، 21 زن 28 تا 96 ساله مورد مصاحبه قرار گرفتند. داده‌های حاصل از مصاحبه‌ها، روایات مکتوب مشارکت‌کنندگان و یادداشت‌های عرصه، با رویکرد نظریه بسترزاد، نسخه Strauss و Corbin (2008) تحلیل شد.

یافته‌ها: در مرحله مفهوم‌پردازی داده‌ها 51 طبقه اولیه، 15 زیرطبقه و 4 طبقه اصلی شناسایی شد. طبقات اصلی «درک تلخ و شیرین گذر عمر»، و «موانع و تسهیل‌کننده‌های جریان زندگی»، ناظر بر زمینه و طبقات اصلی «همراهی با قافله عمر در سایه تهدید و فرصت» و «عجین شدن با زندگی» ناظر بر فرآیند بودند که به ترتیب، راهبردهای استفاده‌شده در پاسخ به زمینه و پیامد آن را نشان می‌دادند. با ترکیب و یکپارچگی طبقات، «دوستی با گذر عمر» به‌عنوان طبقه مرکزی مطالعه شناسایی شد که با طبقات دیگر ارتباط داشت و به‌طور مستمر در تمامی مراحل زندگی صورت می‌گرفت تا فرد سالمندی موفق را داشته باشد.

نتیجه‌گیری: سالمندی موفق، فرآیندی پویاست که از مواجهه با تغییرات گذر زمان، در بستری از موانع و تسهیل‌کننده‌های جریان زندگی و بر اساس درکی از تلخ و شیرین گذر عمر آغاز شده و از طریق راهبردهای پیشگیری‌کننده از وقوع تهدید، خودکنترلی درون در برابر تهدید، مقابله

¹ - Community dwelling

با تهدید و بهینه‌سازی گذر عمر در سایه فرصت، در راستای دوستی با گذر عمر انجام می‌گیرد. این راهبردها، همگام با یکدیگر یا به طور متوالی به کار گرفته می‌شود تا فرد علیرغم تغییرات تجربه شده در فرایند مسن‌شدن، با زندگی عجین شود. کارکنان نظام سلامت کشور، با درک فرایند سالمندی موفق و عوامل مؤثر بر آن می‌توانند نقش مهمی در ارتقای سالمندی موفق زنان با ارائه خدمات جامع حمایتی، مشاوره‌ای و مراقبتی داشته باشند. همچنین، سازمان‌ها و انجمن‌های حمایت‌کننده زنان، با توجه به نقش موانع و تسهیل‌کننده‌های جریان زندگی در دوستی با گذر عمر، می‌توانند در ایجاد شرایط مطلوب زندگی برای دستیابی به سالمندی موفق تلاش نمایند.

کلید واژه : سالمندی موفق، زنان، نظریه بسترزاد

Tehran University of Medical Sciences
School of Nursing & Midwifery
Nursing PhD Dissertation

**Theoretical explanation of successful aging in women: model
presenting**

BSc(Nursing), MSc(Nursing inMed-Surg)

Supervisor:

Dr. Neda Mehrdad

Advisors:

Dr. Farahnaz Mohammadi

Dr. Fateme Jafaraghaee

Nazila Javadi Pashaki

July 2015

Abstract

Theoretical explanation of successful aging in women: model presenting

Background: Nowadays, because of improving life expectancy in the world, focus has shifted to the issue of the quality and nature of life and how to successful aging rather than physical survival and life span. Successful aging is a multidimensional and relative concept, and a context-dependent process with the different paths and outcomes. Therefore, the use of theories and models of a society can not be built on a model for the elderly in other communities. This study is aimed to provide a theoretical explanation of successful aging in women and the model fitness to Iran.

Method: The present qualitative study was conducted by a grounded theory approach in the years 2013 to 2015. Main population of the study were women aged over 60 years living in the community, with the ability to understand and speak the Persian language, cognitive health score higher than 7 on AMT (Abbreviated Mental Test) who were willing to participate in the study. At first, sampling was purposeful and then ended with theoretical sampling. Snowball sampling was used to selection of some participants. In order to verify and supplement the information and based on formatting the theory, family members, younger and middle-aged women also participated in this study. Sampling continued until theoretical saturation. Depth and semi-structured interviews were used for data collection. In total, 21 women aged 28 to 96 were interviewed. Data from the interviews, participants' written narratives and field notes were analyzed by grounded theory approach (Corbin & Strauss, 2008).

Findings: 51 initial category, 15 sub category and 4 themes emerged on during data conceptualization. "Perception of bitter and sweet of aging", "barriers and facilitators of life stream were referred to the context. "Accompaniment with life caravan in the shadow of threats and opportunities" and "fuse with life" were referred to the process that respectively, were highlights the strategies used in response to the context and consequences of it. By integrating categories "Friendship with passing of life" was identified as the core category that was associated with other categories and continually took in all stages of life in order to successful aging.

Conclusion: Successful aging is a dynamic process beginning from exposure to changes over time in the context of barriers and facilitators of life stream and perception of bitter and sweet on aging. It occurs by strategies of prevention and coping of threats, the self-control and optimizing of life time, through friendship with the passing of life. These strategies are

used consistent with each other or consecutively until the person is fused with life, despite the changes experienced in the aging process. Understanding the process of successful aging and the factors affecting it, staffs of healthcare system can play an important role in promoting women successful aging by providing comprehensive supportive, consultative and caring interventions. As well, organizations and associations supporting women can provide favorable conditions for successful aging, with respect to role of facilitators of life stream in friendship with passing of life.

Keywords: successful aging, women, grounded theory